

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio septima. Vtrum peccatum veniale & mortale differant per pœnas
eis debitas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

dentis, entis in actu & entis in potentia) sed peccatū veniale nō dicitur peccatū per attributionē ad peccatū mortale, quia si nō esset aliquod peccatū mortale nihilominus esset dare peccatū veniale, quod non contingit in his quę analogice dicuntur, quia si nō esset substantia accedens nō esset, & si nō esset sanitas animalis nihil diceretur sanum, ergo ratio peccati nō cōuenit analogice peccato mortali & veniali, nisi solū accipiēdo veniale quod cōsistit in subiecto motu circa materiā peccati mortalis, tale enī dicitur peccatū solū secundū quid & in habitudine ad actū delibereorum circa eandē materiā quę est peccatum mortale.

9. Terrio quia si vnū oppositorū dicitur multipliciter & reliquū, sed actus virtuosus & peccatū opponuntur, ergo si in peccatis est multiplicitas analogice in participando rationē peccati, in actibus virtuosis erit similitudo multiplicis in participando rationem virtutis, quod nō dicitur cōparando actum interiorē interiori, & exteriorē exteriori, licet hoc dictum fuerit sicut in præcedēte distinctione, cōparando actus aliarū potentiarum actū voluntatis, quo etiā modo posuimus analogiam in peccatis, sed talis analogia nō est inter veniale & mortale imō inuenitur tam in mortali q̄ in veniali cōparando actum interiorē exteriori, patet ergo q̄ diuisio peccati per mortale & veniale nō est diuisio analogi, sed est diuisio vniuocī, quia ratio peccati simpliciter & vniuocē saluatur i vtroq; licet vnum sit grauius altero grauitate alterius rationis specialis, nam & species sub genere naturā generis simpliciter participant, vna tamen nō est perfectior altera perfectione differente specificē, & sic patet primum.

10. Circa secundum notandum est q̄ peccatum veniale dicitur illud de quo de facili venia habetur, quod contingit tripliciter, vno modo quia causa peccati quandam rationē veniæ habet sicut cum peccatur per ignorantiam, vel per infirmitatē ex vehementia passionis. Secundo modo ex euentu, quia scilicet per aliquid peccato superueniens efficitur poena eius cito solubilis sicut cōtritio & confessio superueniens peccato facit poenam eius cito solubilem, quia cōmunitur æternam in temporalem, veniale autē acceptum his duobus modis nō distinguitur contra mortale, quia mortale potest per ignorantiam fieri. Et sic est veniale ex causa quantum ad primū, & iterum illud quod est mortale fit veniale per contritionem & confessionem, & sic dicitur veniale ex euentu quantum ad secundum. Terrio modo dicitur veniale ex genere actus, vocādo genus actus rationem quā forsitur actus ex materiā, vel obiecto, & sic veniale distinguitur contra mortale iuxta distinctionem materię in qua peccatur.

11. Hoc modo peccatum est quædā infirmitas animæ, & ideo sicut in morbis morbus ille dicitur mortalis qui infallibiliter inducit priuationem principij vitę corporalis, sic in peccatis illud dicitur mortale quod inducit priuationem principij vitę spiritualis, veniale dicitur illud quod talem priuationē nō inducit, principium autem quo viuimus spiritualiter est charitas per quā homo bene ordinatur ad Deum & ad proximum & ideo illud est peccatū mortale ex genere suo quod repugnat dilectioni dei vt blasphemia, periurium & huiusmodi, vel dilectioni proximi, sicut homicidium, adulteriū & similia. Hęc enim & similia peruertūt debitum ordinem subiectionis ad Deū & fœdus humanę societatis ad proximum propter quod ex genere suo sunt peccata mortalia. Cum etiam homo teneatur diligere plus seipsum q̄ proximum, sicut illa quę sunt in iniuriam proximi tunc contra charitatem & peccata mortalia sic ea quę homo committit cōtra seipsum, & cōtra naturam proprię subiectionis sicut occidere seipsum, vel peccare contra naturam, sunt cōtra charitatem & peccata mortalia, quomodo verō voluntas peccantis fertur in illud quod in se quidem continet quandam inordinationem, non tamē contrariatur dilectioni dei, aut proximi, nec tollit ordinem debitę subiectionis ad Deum, nec fœdus humanę societatis ad proximum, sicut verbum otiosum, risus superfluus, et similia, talia dicuntur venialia ex genere, & hoc fuit secundum.

12. Ad primum argumentum dicendum q̄ omne peccatum est cōtra legem dei naturalem vel inspiratam, vel ab eis deriuatam, nec tamē omne peccatum est mortale, quia in qualibet lege sunt aliqua præcepta & prohibitio-

nes de his quę necessaria sunt ad custodiam ciuitatis, & sine quibus disparetur ciuilitas, & facere contra hæc est peccatum mortale. Alia verō sunt quę inducuntur à lege, nō tanq̄ necessaria simpliciter quasi sine eis non fiaret bonum ciuilitatis, sed tanquā facientia ad perfectionem & decorum ciuilitatis, & quortum opposita habet aliquam inordinationem, sed non subuertentem ciuilitatem: & facere contra talia nō est peccatum mortale in aliqua lege. Quod autē dicunt quidā quod dicit Aug. solum intelligitur de peccato mortali quod est simpliciter peccatum. Non video, quia mentiri iocose est directē contra dictamen legis naturalis, & non solum præter, & idem est de omnibus quę ex genere suo sunt peccata venialia. Propter quod tenenda est prior solutio.

Sup. d. 24.
q. 5. m. 13.

13. Ad secundum dicendum, q̄ non omne quod tollit virtutem quamcunq; vel contrariatur actui virtutis mortalis est peccatum mortale, quia sicut sunt multę virtutes morales quę nō sunt de necessitate salutis vt eutrapelia, māsuetudo & quędā alię, sed sunt de decetia & honestate, sic actus oppositi nō sunt peccata mortalia sed venialia.

14. Ad tertium dicendum, q̄ non omnis qui inhæret alī cui rei inhæret ei sicut fruens vel sicut bene vtens sed potest ei inhæret, vt abutens, vel male vtens, eo q̄ non refert ad debitum finem, & quia non omnis abusus est peccatum mortale, ideo non oportet omnem peccantem peccare mortaliter.

QVÆSTIO SEPTIMA.

Vtrum peccatum veniale & mortale distinguantur per pœnas eis debitas.

Thom. 1. 2. q. 88. ar. 2.

Quinto quaeritur, vtrum peccatum mortale, & veniale differat per pœnas eis debitas, videlicet q̄ peccato mortali debeatur poena æterna, & veniali poena temporalis. Et arguitur quod non, quia inter omnia peccata peccatum originale habet minimum de ratione peccati, sed originali debetur poena æterna, ergo multo fortius omni peccato.

2. Secundo poena mensuratur secundum quantitatem offensę, sed omni peccato est offensa infinita, ergo omni peccato debetur poena infinita. Maior pater: minor probatur, quia offensa mensuratur secundum dignitatem eius qui offenditur, sed per omne peccatum Deus qui est infinite dignitatis offenditur, quod patet ex eo q̄ ipse punit omne peccatum, punitio autem effectus est offensam manifestans, ergo in omni peccato est offensa infinita, & ei debetur poena infinita, & ita peccatum mortale & veniale non distinguuntur ratione pœnę.

3. IN CONTRARIVM est Magister in litera, qui dicit quod mortale obligat pœnę æternę, veniale vero pœnę temporali.

4. RESPONSI O. Quanta poena debeatur vtrique peccato mortali, scilicet & veniali, sciendum est quod licet ex culpa oriatur reatus pœnę, vt reparetur iustitia per poenam quę læsa fuerat per culpam, tamen commensuratio pœnę ad culpam non attenditur quātum ad durationem in aliquo iudicio diuino vel humano, non enim quia homicidium vel adulterium in momēto committuntur propter hoc momētanea poena puniuntur, sed quandoq; quidem perpetuo carcere, vel exilio: quandoq; etiam morte in qua non cōsideratur occisionis mora, sed potius quod in perpetuum auferatur à societate viuientium. Item nec proportionatur poena culpe quoad acerbitatem sic, vt fœlum ita intense affligatur quis in poena quā intense delectatus fuit in culpa, constat enim q̄ multo plus affligitur quis cū occiditur propter crimē homicidij cōmissi q̄ possit delectari cōmittendo homicidij, nec illud est cōtra illud q̄ dicit Apoc. 18. quantum gloriificauit se & in delectis fuit, tantū dare ei tormentum & luctum, quia non est sensus quod debeat æquari tristitia vel dolor pœnę delectationi culpæ, sed est sensus quod in generali sicut excedit culpa culpam, sic poena poenam, delectationi tamen culpe non oportet æquari dolorem pœnę maxime cum tingat hominē plus delectari in aliquo veniali quandoq; cui debetur leuior poena, q̄ in aliquo mortali cui debetur grauior poena. Quid ergo est in quo attenditur commensuratio pœnę ad culpam, ex quo non attenditur secundum

dum durationem, neq; secundum æqualitatem delectationis culpæ, & acerbioris pœnæ?

5. Dicendum q; attenditur secundum grauitatē iniuriæ offensæ illius in quā cōmittitur, siue sit persona priuata, siue res publica, cuius ratio est, quia culpæ debetur pœnā in quantum est iniusta, vt patet ex prædictis, sed culpa est iniusta nō ratione delectationis vel moræ, sed ratione iniuriæ offensæ, vel læsionis redundantis in alterum, ergo secundum hoc debetur ei pœnā, & secundum illud est cōmensuranda. Ex hoc ad propositum dicendum q; peccato mortali debetur pœnā æterna. Non autē veniali. Quod patet, quia sicut est in ciuitate mundana, sic suo modo debet esse in ciuitate diuina, sed in ciuitate mundana sic est q; ille qui ex culpa sua totaliter subuerit quantum in se est pacem & amicitiam ciuium adinuicem, vel obedientiam ad principem, meretur extirpari totaliter à ciuilitate per mortem, exilium, vel perpetuum carcerem, sic enim recōpensatur (prout possibile est) per pœnā læsio cōmunitatis facta per culpam. Et hæc pœnā licet non sit simpliciter perpetua, est tamen perpetua secundum capacitatem subiecti, & secundum intentionē legis quoad hoc vt in perpetuum simpliciter non reuocetur ad societatem cōmunitatis cōtra quā deliquit, ergo eodem modo debet esse in ciuilitate diuina in qua congregantur homines lege fidei & charitatis, q; ille qui subuerit quantum in se est, ordinem charitatis ad proximū, vel subiectionis ad deum meretur extirpari totaliter à ciuilitate per mortem, exilium vel carcerem. Hæc autē pœnæ simpliciter perpetuæ sunt in ciuilitate diuina, scilicet mors secunda, exilium à patria, & carcer inferni, quia & subiectum susceptiuum istarum pœnarū perpetuo durabit, per solum autē peccatum mortale sit talis subuerio in ciuilitate diuina, vt apparet ex dictis in secundo membro quæstionis præcedentis, quare soli peccato mortali debetur pœnā æterna, hoc tamen misericorditer habet ciuilitas diuina supra mundanam, & q; peccanti quantumcunq; grauitate contra ciuilitatem diuinam superest vsq; ad mortem corporis locus penitentiae ad satisfaciendum pro culpa, & vt reuocetur ad statum pristinum, quod non in ciuilitate mundana.

6. AD PRIMUM argumentū in oppositum dicendum q; sicut originale minimum habet de ratione culpæ, ita pœnā sibi debita minimum habet de ratione pœnæ, quia si quis nascetur in puris naturalibus sine gratia & originali culpa & sic moreretur, talis careret visione diuina sicut ille qui moritur in originali peccato, in ipso tamē nō esset pœnā, sed defectus. In illo autē qui moritur in originali peccato dicitur pœnā propter relationē ad primam parentem per quē debuit ad nos transire originalis iustitia, & per cōsequens visio diuina, & de hac pœnā quæ improprie dicitur pœnā nō loquitur, sed de pœnā sensus in qua differunt mortale & veniale secundum differentiam perpetui & temporalis.

7. Ad secundum dicendum, quod offensa dicitur dupliciter. Vno modo proprie, scilicet factū pro quo amittitur gratia eius qui offenditur, & talis offensa dei non est in peccato veniali, sed tantū in mortali quod priuat gratiam, talis enim offensa meretur pœnā infinitā. Alio modo dicitur offensa cōmuniter pro omni facto quo meretur qualemcunq; pœnā, & talis offensa est in peccato veniali quæ nō est offensa simpliciter pro eo q; nō tollit gratiam, nec peruertit totaliter ordinem subiectionis ad Deum vel dilectionis ad proximū, & ideo non meretur pœnā æternam.

QVÆSTIO OCTAUA.

Vtrum peccata inter se sint paria.

Tho. 1. 2. q. 73. ar. 6. & q. 107. ar. 2. ad. 9.

Postmodum quæritur, vtrum peccata sint paria. Et videtur quod sic, quia peccare est transgredi regulam rationis, quæ ita se habet ad actus humanos sicut regula linearis se habet ad actus corporales, ergo peccare simile est ei quod est lineas transire de qua prohibitum esset q; non transiretur est æqualiter & vno modo etiam si aliquis propinquius stet, vel longius recedat & esset equalis transgressio si præceptū esset lineam non transgredi, ergo peccare contingit equaliter & vno modo.

2. Item ibi videtur esse æqualis culpa ibi æqualiter priuatur gratia, sed in omni peccato mortali equaliter priuatur gratia, quia totaliter, ergo omnia peccata mortalia sunt æqualia.

IN CONTRARIUM est, quia sicut peccatū opponitur virtuti, sic falsitas veritati, sed falso contingit dare magis falsum, magis enim falsū est quod est falsum & impossibile quam falsum cōtingens, ergo est dare vni peccatum peius altero.

4. Ad idem est q; dicitur Ioan. 18. Propterea qui me tradidit tibi maius peccatū habet. contat autē quod Pilatus cui hoc dictum fuit, aliquid peccatū habuit, ergo est dare aliquid peccatum maius peccato.

5. RESPONSI O. Dicendum q; peccata possunt comparari quoad grauitatem tripliciter. Primo comparando ad inuicem peccata diuersorum generū, puta mortale ad veniale. Secundo comparando peccata diuersarum specierum sicut mortale mortali, puta furtū homicidio, vel veniale veniali. Tertio comparando inuicem peccata eiusdem speciei, puta furtū furto, vel mendacium mendacio, quibuscunq; autē modis comparatur peccata, dicendum q; nō sunt paria, sed est vnum grauius altero, quod apparet primo comparado veniale mortali sic: peccatū est priuatio debiti recititudinis in actu, illud igitur in peccatis est peius quod tollit ab actu recititudinē magis debitam, sed peccatum mortale tollit recititudinē ab actu magis debitum q; veniale, ergo &c. Maior patet, sed minor probatur, quia peccatū mortale priuat recititudinē debiti subiectionis ad Deum, vel debiti charitatis & societatis ad proximū, vt patet ex præcedentibus. Veniale autē puta mendacium iocofum talem recititudinē quæ in actibus humanis est maxime debita non priuat, licet priuet rectū ordinē signi ad suum signatū quæ in moribus nō est adeo debita sicut prima, quare &c.

6. Secundo patet idem comparando peccata eiusdem generis, sed diuersarum specierū puta comparando peccata mortalia diuersarū specierum inter se, quia deordinatio quæ est circa finem peior est & grauior deordinatione quæ contingit circa ea quæ sunt ad finē, quia ordo & recitudo eorum quæ sunt ad finē sumitur ex fine, sed inter peccata mortalia quædam directe deordinat ab ipso fine, quædam verò in his quæ sunt ad finem, verbi gratia, res exteriores ordinantur ad hominē tanq; ad finem qui vltimo ordinarur ad deum, vnde peccatum quod directe deordinat nos circa Deū sicut infidelitas vel blasphemia est grauius, quia cōtra finem vitium. Deinde illud q; committitur in proximū quantum ad eius personam (sicut homicidium) quia homo est finis sub fine. Vltimo illud quod deordinat circa res exteriores vt furtum, quia res exteriores solum habent rationem eius quod est ad finem, ideo &c. Quod autē dictum est q; non omne peccatum mortale deordinat à fine intelligendū est obiectiue, quia non omne peccatū habet finem pro obiecto merito, aut omne peccatū mortale à fine & cōsecutione finis deordinat. Item circa eandem materiam cōtingit virtus & vitium opposito modo, & forte priuatio, quia actus reciditur vitiosus ex sola carentia perfectionis debite actui virtuoso, sed in virtutibus vna inuenitur potior alia, sicut iustitia præminet inter oēs virtutes morales vt dicit Tullius libro de Officiis, ergo inter vitia vnum est grauius alio. Probatur cōsequencia, quia priuationes correspondent habitibus.

7. Tertio patet idem comparando peccata eiusdem speciei inter se, primo ex parte peccatis, quia actus intensior in bonis est melior, & in malis peior, sed duorum peccantium secundum eandem speciem peccati cōtingit voluntatem vnius intensius ferri in obiectum q; voluntatem alterius, quare &c. Maior patet, sed minor probatur, sunt enim aliquæ causæ quæ augēt voluntarium sicut habitus vitiosus. Quædam verò diminuant ipsum & miscēt cū inuoluntario sicut motus violentus, & similiter ignorantia quæ tollit iudicium rationis, propter quod intensius & grauius peccat qui peccat ex habitu quam qui peccat ex ignorantia, metu vel violentia passionis. Idem patet secundo ex parte circumstantiarum sic ille actus est peior qui corrūpit plures bonas circumstantias q; qui vnam tantum, sed inter peccata eiusdem speciei istud inuenitur q; vnius actus corrūpit plures bonas circumstantias, alius autem vnam tantum, sicut prodigus qui dat cui non opora